

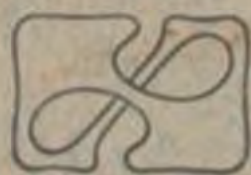
HOMA DOLORO

POEMO

ORIGINALE VERKITA DE

FEZ

PARIS

PRESA ESPERANTISTA SOCIETO
33, RUE LACÉPÈDE

1905

ELDONOJ
DE LA
PRESA ESPERANTISTA SOCIETO

AKCIA SOCIETO DE DIVERSLANDAJ ESPERANTISTOJ

33, rue Lacépède, — PARIS

Grand Dictionnaire Français-Esperanto, rédigé en collaboration et publié sous la direction de la *Lingvo Internacia* et de *L'Espérantiste*. Rédigé par des espérantistes de diverses nationalités, comprenant de nombreux exemples, des traductions d'expressions usuelles, des conseils de syntaxe, ce dictionnaire donne la traduction des diverses nuances des mots français et formera deux volumes grand in-8° d'environ mille pages chacun. Il paraît par fascicules. Prix en souscription : **18 fr.**

Spécimen franco.

Frazlibro de l'Turisto, 400 phrases utiles en esperanto, français, anglais, allemand, italien, espagnol, avec un résumé de la grammaire esperanto en chacune de ces langues, l'adresse de 150 groupes espérantistes du monde, etc. — Une brochure de 80 pages, format de poche, **50 centimes.**

Une heure d'Esperanto, par TH. CART, conférence dialoguée à 3 personnages, pour la propagande de l'Esperanto. Éléante brochure vendue au profit de la propagande de l'Esperanto parmi les Aveugles, **50 centimes.**

La langue internationale peut-elle être le latin? par L. DE BEAUFONT. Étude extraite de *L'Espérantiste*, textes français et Esperanto juxtaposés; contient tous les arguments pour et contre l'adoption du latin comme langue internationale et permet de répondre aux objections si souvent faites à ce sujet : **60 centimes.**

La Tour fendue, légende en vers français et Esperanto, par TH. CART; vendue au profit de la propagande parmi les Aveugles, **25 cent.**

En Songó, muziko por kanto kaj fortepiano, de L. RIGOFF, versaĵo de HEINE tradukita de D-ro ZAMENHOF, vendata por la propagando de Esperanto inter blinduloj : **50 centimoj.**

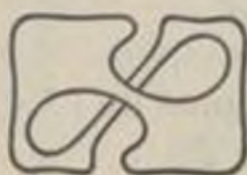
HOMA DOLORO

POEMO

ORIGINALE VERKITA DE

FEZ = (*Zamenhof F.*)

PARIS

PRESA ESPERANTISTA SOCIETO

33, RUE LACÉPÈDE

—
1905

701773-A. *Esp.*

Al la estonta Kongreso en Boulogne-sur-Mer

dediças

Aŭtoro

I

En ĉambreto sub alta tegmento
 Loĝas ia malriĉa kaj pia,
 En konstanta zorgado, turmento,
 Laborema grupet' familia.
 Patro kudras, patrin' — lavistino,
 Filo iras « saĝiĝi » lernejon,
 Gajigilo — la juna filino,
 Juna floro — foriris tombejon.
 Juljan' lernas fervore, obstine,
 Kaj lin nepre instigas deziro :
 Fini laŭde lernejon kaj fine —
 — Kuracisto ! . . . ha, reva akiro ! . . .
 — Ni ne loĝos jam sub la tegmento
 En konstanta malsato, doloro —
 Kiam venos la ĉarma momento,
 Kiam fine mi estos doktoro.
 — Mi ne flikos, revadis la patro,
 En la kaĝo pro dunga la pago —
 Min amuzos vespere teatro,
 Kaj mi dormos, promenos je l'tago . . .
 — Per lavado mi ne turmentigos,
 Revis dolĉe maljuna patrino, —
 Vi sendube tre riĉe edziĝos
 Kaj la nepojn lulados — avino . . .
 Venis tempo benita — Juljano
 Finis laŭde lernejon feliĉa.
 Kiel tamen la subtegmentano
 Plu daŭrigos — sen mono, malriĉa ?
 Dum lin premas kruela sufero
 Subtegmenton eniras poŝtisto —

Ia mona surpriza letero
« Por Juljano, la gimnaziisto » . . .
« Prenu helpon, junulo bonmora,
Lernu ĉiam fervore Juljano,
Estu ĉiam por homoj favora,
Kaj honesta, utila regnana . . . »
Ree lernas Juljan', diligente,
Lin la sankta flamigas nun sento :
Ŝuldon sian redoni procente
Juris juna, malriĉa studento.
Jen la sonĝo jam efektiviĝis :
Li ricevis diplomon honoran.
La plenumo de l'jur' proksimiĝis —
Li praktikon komencis doktoran.
Ni forlasu sinjoron Juljanon
Kun malriĉa la tri' familia,
Tiun rondon la subtegmentanan,
Kaj min sekvu al flanko alia.

II

En salonoj de riĉa noblulo
Granda estas hodiaŭ soleno —
Lukse festas la patro riĉulo
Nomotagon de sia Heleno.
Servantaro rapidas bruante,
Salutante la gastojn humile,
La magnato la pordon konstante
Rerigardas sen ĉes' maltrankvile.
Gastoj venis en plena kunveno,
En pokaloj jam ŝaŭmas la vino,
Mankas sole kaprica Heleno —

La belega de l'fest' heroino.
Patro tondras, la servantinaro
Kuras, serĉas kaj vokas fraŭlinon,
Murmuretas signife l'gastaro
Kaj kondamnas la kapriculinon.
Patro tondras, malbenas la mondon,
Vane gastojn amuzi li penis,
Servantaro alportas respondon :
— Ŝi el urbo ĝis nun ne revenis.
Fine diris Mari' vartistino :
— Ŝi el domo vespere foriris,
Ĉar la tagon de l'nomo fraŭlino
Utiligi — alie deziris.
Kial ŝi do sen gard', senpermese —
Ekkriegis magnato kolere —
Malagrablajn surprizojn senĉese
Al mi faras je l'tag' kaj vespere ?
— Mia bona Helen' — dorlotino —
Diris larme maljuna Mario —
Estas inda infan' de l'patrino,
Ho, benadu kaj gardu ŝin Dio !
— Malbenita, ho, estu l'riĉeco,
Kiun mi de la sort' ekposedis !
Malbenita centfoje — la eco,
Kiun ŝi de l'patrino heredis !
La patrino la saman kutimon
Havis ĉiam por tiu bastardo,
Kompateman ŝi havis animon,
Tien ankaŭ iradis sen gardo.
Mi ne estas ja mem sen animo,
Ne forgesas ja mi malriĉulojn,
Sed ne ĵetas mi monon sen limo
Kaj ferminte prudenton, okulojn !

Kial do la mortinta patrino
La bubinon kun si kuntrenadis ?
Ha, en bona lernejo filino
La strangaĵojn kapable lernadis ! . . .
En salonoj jam lum' estingiĝis,
Patro sorton riĉulan malbenis,
La gastaro jam hejmen foriĝis,
Kaj Heleno ankoraŭ ne venis.
Servantaron en urbon elsendis
La riĉul' maltrankvila sincere,
Kaj la signon li vane atendis :
Tri ekkrakojn de l'vip' el ekstere.
Fine antaŭ dekdua la horo
Tri vipkrakoj disŝiris l'aeron . . .
Kaj jen premas ŝin patro al koro,
Forgesinte l'antaŭan koleron . . .
Nun deiru ni mondon mizeran,
Kie l'suno malofta gast' estas,
En kelmondon sufokan, subteran,
Kie ĉio — doloron atestas.

III

— Ho, ne timu, kaj sen abomeno,
Kapon iom defleksu, sinjoro . . .
Jen kulisoj de la vivosceno
Kun surskribo — « La homa doloro ».
Nun rigardu atente . . . jen kuŝas
Maljunulo malsana sur tero.
Lin ja morto tombejon enpuŝas,
Tamen lin ne forlasas espero :
— La doktoro, la patr' nia bona

Veni ree al mi donis vorton,
Kaj sendube la vivo ĉifona
Ne foriĝos kaj venkos la morton.
Ĝuste venas la « patro » — doktoro,
Ĉirkaŭita de malriĉeguloj.
Ĉiu lin kun sincera adoro
Salutadas per gajaj okuloj.
— Bonan tagon amikoj kelanoj,
Dank' al Dio en sano, gajeco ?
Korsaluton por vi tegmentanoj,
Rememoro de la infaneco ! . . .
Nun, vi, avo ? . . . ho, kora gratulo ! —
Ĝoju — venkis ni fine malsanon ! . . .
Ĉifonulo kun larm' en okulo
Flame kisas la « patron » en manon.
— Bone, bone . . . Morgaŭan la tagon
Vi pasigu ankoraŭ en lito . . .
Ha . . . ne provu al mi doni pagon
Por ne mia — por Dia merito.
.
Jen patrino . . . ŝi super lulilo
Bruston donas al sia infano.
Sed sekiĝis patrina nutrilo
De malsato kaj daŭra malsano.
Jen subite la pord' de la kelo
Tute larĝe kun bru' malfermiĝas.
Ia juna fraŭlin' — aŭ anĝelo —
Al virino rapide aliĝas.
Ĉirkaŭita de ĉifonularo,
Panon, monon ŝi donas kaj vinon,
Kaj rapide kun la sekvantaro
Ŝi forlasas la kelon, virinon —
— Plu amikoj, min sekvu senbrue,

Kontentigu hodiaŭ ni ĉiun,
Rapidigu — jam estas malfrue —
Ni hodiaŭ forgesu neniun.
Kaj forkuris ŝi, multebenata
De kelanoj kaj subtegmentanoj,
La anĝelo-zorgant' diigata
De la patroj, patrinoj, infanoj . . .
Nun leganto, sufiĉe por nune?
Ni forlasu la mondon teruran,
Ekfreŝigu kaj iru ni kune
Ree — l'mondon pli luman, pli puran.

IV

Post la nokta, skandala la sceno
La magnato paŝegas kolere,
Kaj por sia senbrida Heleno
Li riproĉojn pretigas severe.
— Mi . . . mi diros, ke ŝia obstino
Kaj la stranga mor' ŝia — troiĝas,
Kaj por patro maljuna en fino
Ĝi jam tute neelportebligas!
Mi . . . mi faros riproĉon, skandalon! . . .
Ŝi detruas plej belajn la revojn! —
Ŝi mokigis hieraŭ la balon,
Ŝi filinajn forgesas la devojn! . . .
Murmuregus magnato sen fino,
Pretigante al tiu ĉi « sceno »,
Se la ĉambron — la krimuletino,
Ne enirus — la peka Heleno.
— Vi malbona, senkora infano!
Vi ĉagrenas min, patron, konstante

Pro la fremda mizera kelano
Min, la solan, en dom' forlasante ! . . .
— Kara patro, forlasu koleron
Kaj severan mienon, domaĝon,
Ankaŭ kaŝu vi la malesperon,
Kaj min kisu trifoje vizaĝon.
— Jam dek-naŭa finiĝis ja jaro !
Videbligas ja sian favoron,
Gloro princo, la riĉa najbaro —
Vian manon li petas kaj koron !
— Princon tiun, patreto, rifuzu,
Kaj ne ĝemu li vane, envie —
Sian monon, titolon li uzu
Por alia fraŭlino — alie.
Mi por mi mem elektos amaton . . .
Sed hodiaŭ ni ŝanĝu la temon.
Mi hodiaŭ ne iros la straton,
Ĉar . . . kapturon mi sentas kaj tremon.
Nun pro ŝia tre stranga mieno —
Jen ruĝiĝis ŝi, jen ŝi paliĝis —
Pro l'suspekta humor' de Heleno
Patro multe ekmaltrankviliĝis.
Li alvokis doktorojn sciulojn —
— Sen espero ! — li aŭdas respondon.
Li malbenas sin mem, ĉifonulojn,
La tegmentojn kaj tutan kelmondon.
— Malbenita, ho, estu l'riĉeco,
Kiun mi de la sort' ekposedis !
Malbenita, ho, estu — la eco,
Kiun ŝi de l'patrino heredis ! . . .

V

En mizera, subtera kelmondo
Granda estas hodiaŭ ĉagreno :
Konsiliĝas en unu grandrondo
Ĉifonuloj kun zorga mieno.
Kio tamen fariĝis ĉe ili,
Kia granda minacas danĝero ?
Ĉiu venis pripensi, konsili —
Ion saĝan en « ekstra afero ». —
Sed anstataŭ diveni sen celo
Kontentigu ni nian scivolon,
Kaj aŭskultu — jen oni en kelo
Havas ian disputon, parolon.
— Ho, ekaŭdu potenca nin Dio !
Ne forlasu Vi nin ĉifonulojn ! —
Ploras, preĝas virin' laŭte ia,
Al ĉielo levinte okulojn.
— Nia bona anĝelo-zorganta —
Malesperas virino alia —
Kuŝas tie malsana, mortanta,
Ho, sen savo ! . . . espero nenia ! . . .
— Min aŭskultu, amikoj, kaj sciu —
Ekkriegis maljuna saĝulo —
Ke sanigos fraŭlinon neniŭ,
Sole nia doktoro spertulo ! . . .
Malespero ja estas sensenca,
Ankaŭ estas sen frukt' nia ploro !
Ekpreĝinte al Dio potenca
Tuj ni iru al nia doktoro ! . . .
— Bona penso ! esper' bona, bravo !!
Sed rapide por ke ŝi ne mortu !
Li tuj iru al ŝi kaj kun savo

Li saluton de ni tien portu.
Kaj ekpreĝis la pia frataro,
Tre potenca en tiu ĉi ploro,
Kaj forkuris la ĉifonularo
Kun espero al « sia » doktoro.

VI

En mezurba partera dometo
Loĝas nia konata doktoro.
Kiel iam — en unu ĉambreto,
Kiel iam — en zorgo, laboro.
Jam ne lavas patrino tolaĵon —
Sin de l'mondo forprenis malsano.
Jam ne kudras la patro flikaĵon —
Li « laboras » por filo Juljano.
Pli favoris la sorto la patron —
Li ne flikas por dunga la pago —
Je l'vespere li iras teatron,
Promenadas aŭ dormas je l'tago.
Vane revis patrin' dolĉe iam,
Vane ĝojis patrino la koro —
Ne edziĝis kaj eble neniam
La malriĉa edziĝos doktoro.
Jen ripozas li enpensigite
Pri diversaj strangaĵoj de l'sorto.
Malagrable lin vekas subite
Iaj voĉoj kaj bru' sur la korto.
Baldaŭ ĉambron enkuris bruante
Kelkaj liaj konataj kelanoj,
Kaj sen ordo, apenaŭ spirante
Ekklarigas svigante per manoj.

— Patro nia ! doktoro-savanta !
Iru — granda minacas danĝero ! . . .
Kuŝas tie malsana, mortanta
Nia bona fraŭlin' — sen espero ! . . .
— Ŝi ? . . . ekkriis li preskaŭ en sveno —
Tiu via anĝelo bonfara ? . . .
Kaj jen kuras li jam al Heleno,
Li kun lia ĉifonsekvantaro . . .

VII

En la domo de l'nobla riĉulo
Granda estas tumulto, ĉagreno.
Ploras patro, maljuna grizulo,
Sen espero deliras Heleno.
Ploras ĉiu fidela domano,
Ploras, svenas Mari' vartistino,
Sole ridas ŝi mem — la malsana,
Ridas sole — deliras fraŭlino.
— Bonan tagon amikoj, ne bruu ! . . .
Malrapide ! . . . ha . . . ha . . . manĝegulo . . .
Jen vi prenu kukajon kaj ĝuu . . .
Ne malĝoju, malriĉa blindulo ! . . .
Nun, amikoj, rapide, senbrue . . .
Ha ! . . . jen venas kelana doktoro . . .
Bedaŭrinde . . . jam estas malfrue . . .
Jes . . . adiaŭ . . . ĝis morgaŭ sinjoro . . .
Kaj deliras ŝi tiel konstante,
Malesperas la patro grizulo —
Li dek tagojn ne dormis viglante
Ĉe la lito kun garda okulo.
Dum ŝi tiel babilas sen ordo,

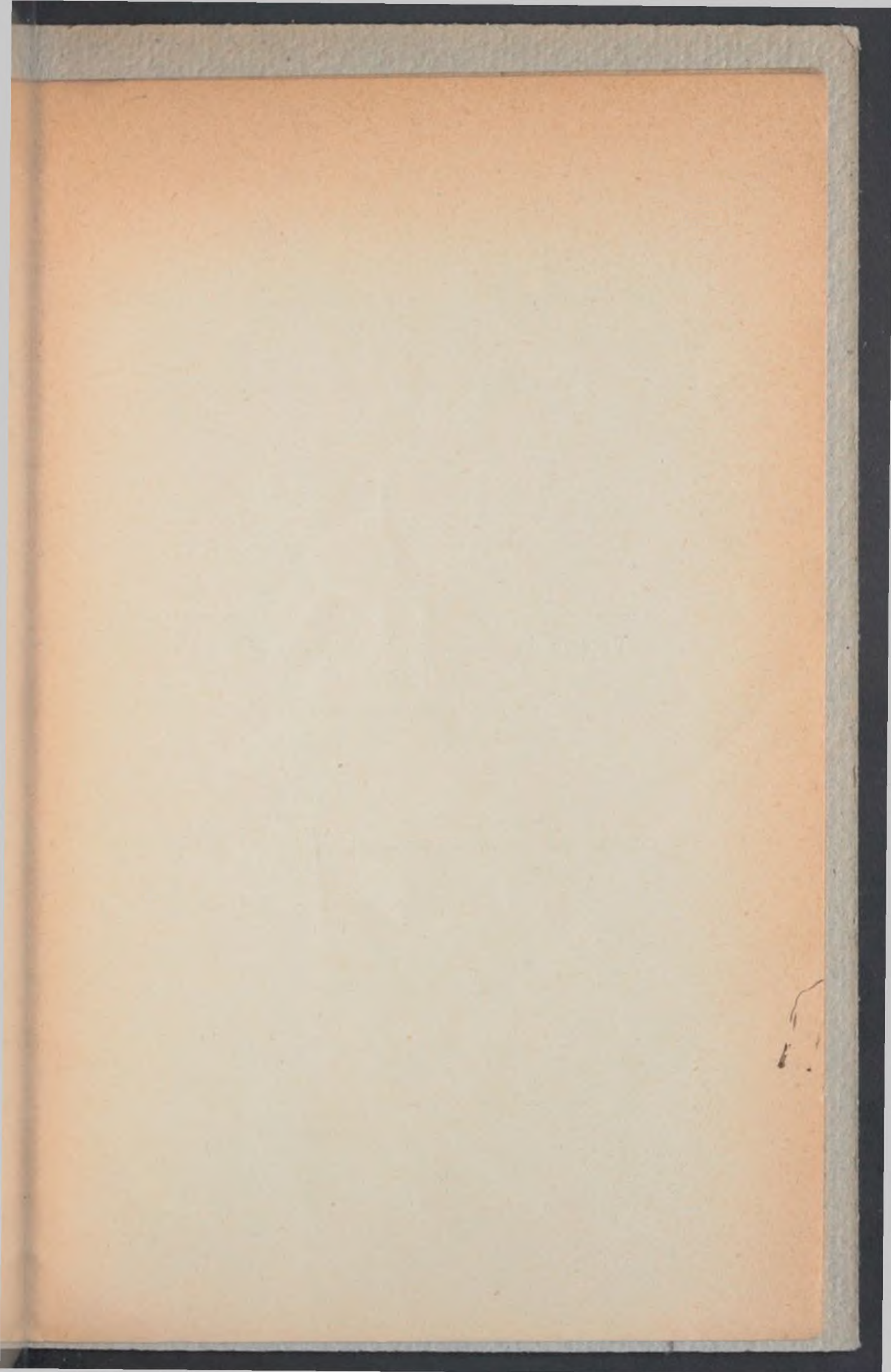
Ŝi, signita de ilo de l'morto,
Malfermiĝas subite la pordo,
Iaj homoj eniras per forto.
— Senkulpigu, sinjoro bonfara,
Ke mi venas sen via alvoko —
Mi pro tiu ĉi ĉifonularo
Ekaperis en tiu ĉi loko.
Via bona filino, sinjoro,
Al mi estas sufiĉe konata —
Por kelanoj mi estas doktoro,
Ŝi — ilia zorgant' adorata.
Ho, permesu, sinjoro, ekprovi
Miajn fortojn kaj kelkan spertecon —
Eble Dio permesos eltrovi
De la savo eĉ ian eblecon.
— Vane, vane vi provos, doktoro ! —
Sen espero ! . . . Vi faros nenion ! . . .
— Ne blasfemu ! — en ĉia doloro,
Homoj pekaj, esperu ni Dion !
— Restu, se vi por via sperteco
Plej malgrandan eĉ havas esperon,
Kaj se ia nur restis ebleco,
Ho, forigu de ŝi la danĝeron !
Juljan' restis. Ekvenkis scienco —
Baldaŭ estis Heleno savita . . .
— Kion volus vi pro rekompenco ? —
Ŝi Juljanon demandis larmita. —
Jen rakontis li pri la sufera
Sia vivo, pri la infaneco,
Pri la mona surpriza letero
Kaj pri l'juro sen plenumobleco.
— Ho, se konus mi tiun fremdulon —
Ekkriegis flamege Juljano —

Kiu zorgis malriĉan junulon,
Kiu pruntis al mi — tegmentano ! . . .
— Vi jam ŝuldon procente redonis
Al — filino de via zorginto . . .
— Pruntadoninton tre bone mi konis . . .
Kiu ? . . .

— Mia . . . patrino mortinta.
— Ho, benita centfoje la moro
Kiun havis mortinta patriĥo !
Multbenita, ho, estu — la horo,
Kiam venis mi — al la filino ! . . .

.
En salonoj de l'nobla riĉulo
Granda estas hodiaŭ soleno —
Lukse festas la patro grizulo
Edziĝfeston de sia Heleno.
Ĝojas, dancas fervore gastaro,
En pokaloj ŝaŭmegas ĉampano.
Ĝojas ankaŭ la ĉifonularo —
— Vivu vivu, Heleno, Juljano !! . . .
Patro ĝojas kaj donis la vorton
De nun zorgi malriĉegularon,
Plibonigi ilian la sorton —
Por ĝojigi la junan edzparon . . .
Kaj mi estis en tiu festeno
Kaj mi trinkis kun gaja gastaro —
— Vivu, vivu Juljano, Heleno
Pro la savo de l'mondo-homaro ! . . .

Varsovio, 22 Marto 1905.

Presejo de la PRESA ESPERANTISTA SOCIETO

33, RUE LACÉPÈDE, PARIS

ELDONOJ

DE LA

PRESA ESPERANTISTA SOCIETO

AKCIA SOCIETO DE DIVERSLANDAJ ESPERANTISTOJ

33, rue Lacépède, — PARIS

Esperanta Sintakso, laŭ verkoj de D-ro Zamenhof kaj aliaj aŭtoroj. Tute verkita en Esperanto, de P. FRUICIER. Klarigas aparte la uzadon de l'artikolo, verbo, participoj, tempoj kaj modoj, prepozicioj, ktp. Ebligas rapide akiri bonan stilon en Esperanto : 1 fr. 50.

Esperanta Versfarado, de TH. CART kaj PARISOT. Klarigas per ekzemploj tiritaj el la Esperanta literaturo kiamaniere D-ro Zamenhof kaj la plej lertaj poetoj esperantistaj ritmigas siajn verkojn. Gvidilo por guadi la ĉarmon de la esperantaj versaĵoj : 30 centimoj.

Frazlibro de l'Turisto, 400 utilaj frazoj en Esperanto por la vojaĝo kaj ĉiutaga vivado kun tradukoj angla, franca, germana, hispana kaj itala ; resumo de la esperanta gramatiko en kvin lingvoj ; adresaro de grupoj esperantistaj en la tuta mondo, k. a. ; 2-a eldono : 50 cmj.

Kurioza Sunhorloĝo, de S. POLJANSKIJ. Montras, kiel oni povas facile konstrui praktikan sunhorloĝon en ĉiuj lokoj sur la tero ; kvar desegnaĵoj kaj tabeloj klarigas la tekston ; 2-a eldono : 20 cmj.

Trafendita Turo, originala versaĵo en Esperanto kun franca traduko de TH. CART. Luksa broŝureto, — vendata por la propagando inter blinduloj, — 25 centimoj.

Ĉu la lingvo internacia povas esti la latina ? Artikoloj tiritaj el *L'Espérantiste*, france kaj esperante verkitaj de L. DE BEAUFONT ; enhavas ĉiujn argumentojn kaj rebatojn pri la akcepto de latina lingvo kiel internacia ; ebligas facile rebati la tiel ofte faratajn kontraŭdirojn : 60 centimoj.

Perdita kaj Retrovita, originala legendo en Esperanto verkita de E. BOIRAC, rektoro de la Dijona Universitato : 60 centimoj.

Kontraŭvola Edziĝo, unuakta komedio de MOLIÈRE, tradukita de V. DUFEUTREL ; por esti ludata en la Kongreso en Boulogne-sur-Mer : 60 centimoj.

Paŭlo kaj Virginio, de BERNARDIN-DE-SAINT-PIERRE, tradukita de H. HODLER : 1 fr.

La Presa Esperantista Societo liveras ĉiujn eldonaĵojn esperantajn kaj akceptas abonojn kaj anoncojn por ĉiuj gazetoj

Centra organo de la Esperantistoj

X-a jaro — 1905

«Lingvo Internacia»

Plej malnova! Plej internacia! Plej bone informata!

*Duonmonata revuo tute en Esperanto
aperas la 1-an kaj 15-an de ĉiu monato*

Politiko internacia. Komuninteresaj artikoloj. Sciencaj kaj artaj nuntempaĵoj. Literaturo, poezio, amuzaĵoj. Studado de sintakso de Esperanto. Adresoj; interŝanĝoj; libera parolejo

Legata de miloj da Esperantistoj en la tuta mondo

En Aldono Literatura aperas pli longaj noveloj, rakontoj, romanoj, k. t. p.

L. I. kaj ĝia Aldono formas ĉiujare 3 elegantajn volumojn por biblioteko, t. e. kune 860 paĝoj

La revuo estas eldonata de la

Preso Esperantista Societo

AKCIA SOCIETO DE ESPERANTISTOJ

33, rue Lacépède, **PARIS**

Jara abono: sen literatura aldono 5 frankoj, kun lit. ald. 7,50